

З досвіду роботи вчителя

**«Створення атмосфери творчості та її розвиток на уроках
трудового навчання в проєктній діяльності»**

Білецької Людмили В'ячеславівни

Київ

2021

Зміст

1. Вступ	3
2. Основна частина	4-6
2.1 Теоретичний розділ	4-6
2.2 Практичний розділ	
3. Висновок	7
4. Список використаних джерел	7-8

Вступ

Серед основних завдань, які постають перед сучасною школою, особлива увага звертається на творчий розвиток школярів. Навчальний процес має бути для дитини не лише засобом здобуття знань, без яких вона не може обійтися у повсякденному житті, а має викликати бажання йти шляхом власного розвитку, знаходячи щось нове, цікаве, отримуючи при цьому естетичне задоволення від почутого, побаченого й пережитого. Основну роль у цьому процесі повинні відігравати естетичні почуття, котрі мають вплив на становлення особистості дитини, її працю, побут, стосунки з навколишнім світом.

Предмет «Трудове навчання» тісно пов'язаний із розвитком творчої активності учнів. Адже, за своєю сутністю, це – предмет творчий, тому при його вивченні необхідно змістити акценти від фактично ремісничого навчання до формування та розвитку творчої ініціативи, пошуку, інтелектуального навчання його змісту, створення реальних умов для реалізації індивідуальних можливостей особистості кожного учня.

Творча діяльність емоційна, приваблива для учнів, впливає на всі сторони життя особистості, допомагає задовольнити потреби у діяльності, самопізнанні; спонукає до пошуку. Саме у творчій діяльності розвиваються якості творчої особистості. Відомо, що творчі здібності учнів найбільш ефективно розвиваються у ході продуктивної творчої діяльності. Творчість, індивідуальність, фантазія проявляються у навіть мінімальному відході від зразка.

Тому одна із головних цілей в моїй роботі з дітьми – навчить учениць творчо мислити. Діти завжди повинні знаходитися в постійному пошуку, кожен раз відкриваючи для себе щось нове. В творчій обстановці завжди народжуються нові ідеї, виникає атмосфера співробітництва. Майже в кожен урок включаю елементи проблемності, завдання які активізують емоціональний фактор, які потребують самостійного пошуку.

Мета роботи полягає в використанні сучасних методів для розвитку творчих здібностей учнів під час уроків трудового навчання, розробці та теоретичному обґрунтуванні окремих компонентів методичної системи розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання, що забезпечує формування особистості учня, виховує відповідальність у самостійному прийнятті рішень, стимулює учня до самостійної діяльності.

Основна частина

Теоретичний розділ

Сучасний етап розвитку школи передбачає застосування нової системи навчання, проектно-технологічної, мета якої полягає в розробці й виготовленні навчального творчого проєкту, що передбачає самостійне розроблення та виготовлення учнем виробу від ідеї до її втілення в матеріальний образ. Насамперед, це передбачає наявність суб'єктивної або об'єктивної новизни проєкту, виконаного ученицею з певним контролем та консультацією вчителя.

Проектно-технологічний підхід до трудового навчання, як зазначається у працях О. Коберника, М. Ретивих, В. Симоненка, С. Яшука, спрямований на формування в учнів ґрунтовної системи творчо-інтелектуальних та предметно-технологічних знань і вмінь; передбачає самостійне або під контролем учителя виконання творчих проєктів як на етапі проєктування, так і на етапі виготовлення, захист свого проєкту. Основною передумовою цього є розвиток творчих здібностей учнів.

Особливе місце серед інноваційних технологій займає проєктна технологія під час вивчення трудового навчання (технологій).

Слово „проєкт” у перекладі з латинської мови означає „кинутий вперед – план, задум тощо”.

Творчий проєкт – це самостійна (під контролем і з допомогою вчителя) творча робота учня від задуму до практичного втілення в життя.

Ознаки творчого проєкту: задум, пошук та аналіз аналогів, конструювання, виготовлення, захист, практичне використання задуманого виробу. У своїй роботі залучаю до проєктної діяльності учнів 5-9 класів.

Перевага проектно-технологічного методу трудового навчання полягає в тому, що учні під час цієї діяльності більш активно залучаються до самостійної, практичної, планової та систематичної роботи, в них виховується прагнення до пошуку шляхів створення нового або більш якісного вдосконалення існуючого виробу (матеріального об'єкта), формується уявлення про його майбутнє застосування; розвиваються моральні та трудові якості учня, мотиви вибору професії. При цьому слід особливу увагу приділяти станові інтересу учнів до цього процесу, згасання інтересу сигналізує вчителю про недоліки в роботі. Необхідно стежити, щоб учні доводили свої задуми до кінця, особливо на технологічному етапі.

Проектування спрямоване на створення нового (суб'єктивно або об'єктивно) матеріального об'єкта. Виготовляючи виріб, учень розширює та закріплює свої знання з інших навчальних предметів (математики, фізики, креслення, основ підприємницької діяльності та інших); удосконалює набуті вміння й навички у виконанні технологічних, економічних та інших операцій.

Водночас разом із зазначеними вище, вирішуються й технічно-творчі завдання:

- визначення функціонального призначення обраної конструкції;
- розвиток умінь читати креслення;
- складання ескізів майбутнього виробу;
- планування технологічного процесу;
- організація творчої діяльності;
- формування в учнів технологічної культури.

Успішність проектування неможлива без таких взаємопов'язаних цілей: соціально-економічна ефективність, соціальна інтегрованість, соціальна активність, соціальна керованість. Але найважливішим чинником виступає правильно визначена й послідовно організаційно спланована робота як учня, так і вчителя. А це, насамперед, правильна логічна послідовність дотримання етапів виконання творчих проєктів.

Використання ігор у навчальному процесі для розвитку творчих здібностей учнів.

Багаторічна практика роботи показала, що зросла кількість різноманітних ігрових технологій, які особливо приваблюють дітей 5-6 класів. Не відмовляються від рольових ігор і старшокласники. Вони з цікавістю ставляться до всього нового, незвичайного в учбовому процесі. На уроках трудового навчання організація ігор допомагає моделювати творчий процес, створює сприятливі умови для розвитку творчих здібностей учнів, розвиває інтерес до самостійних досліджень.

Під час гри дитина вчиться аналізувати свої дії, самостійно приймати рішення, займатися творчістю, продумувати свою поведінку, стиль спілкування. Часто гра вимагає колективного виконання завдання, що забезпечує психологічний комфорт її учасникам, прискорює процес творчого пошуку та реалізації ідей. Творча атмосфера є ознакою будь-якої гри.

Навчальнопізнавальна діяльність учнів на уроках з організацією ігор перетворюється на творчу навчальну діяльність.

Часто спостерігаю як діти комбінують, розв'язують, створюють проблемні ситуації, знаходять альтернативні варіанти вирішення тих чи інших завдань, обґрунтовують власну думку.

Основна мета уроку-гри створити таку ситуацію, щоб учні відчули себе, дослідниками, модельєрами, конструкторами технологіями. Урок-

рольова гра подобається старшокласникам тим, що ставить їх в умови, коли потрібно розв'язати виробниче завдання, дає можливість відчувати себе дорослими. Його мета – підтримання зацікавленості учнів у навчанні та формування потреби в активній пізнавальній діяльності.

У своїй роботі найчастіше використовую такі форми уроків з організацією рольової гри: урок - аукціон, ательє, дерево знань, різноманітні ігрові ситуації. Ідею гри використовую у процесі вивчення нового матеріалу або в якості його закріплення. Створення ситуації виконую особисто, а розподіл ролей відповідно до схильності, інтересів доручаю самим учням.

Наприклад, *«Створи настрій»*.

Учасники гри, користуючись журналами мод, добирають моделі одягу, які можна виготовити з запропонованих вчителем тканин різної структури і волокнистого складу.

«Склади орнамент».

Учні отримують картки, на яких зображено фрагменти орнаментів. Використовуючи мотиви карток, треба розробити орнамент для вишивки та запропонувати моделі, в яких він використовується як оздоблення. Під час гри учні поділяються на команди. Члени однієї команди розробляють колекцію моделей – аналогів, оздоблених вишивкою, а інша команда коментує їх дії, вносить доповнення або й виправлення.

«Домалюй фасон».

Учням роздають картки з незавершеними моделями одягу. Вони повинні закінчити малюнок. Під час оцінювання робіт враховується творчий підхід у зміст малюнка, оригінальність, фантазія, вміння планувати й приймати рішення.

«Конструктор».

Учні отримують конверт із різними деталями виробу. Треба розробити конструкцію виробу, гармонійно поєднуючи деталі одна з одною. Виріб повинен бути естетичним, зручним, практичним у користуванні, відповідати призначенню.

Серед ефективних методик розвитку творчих здібностей учнів, виділені наступні:

- проєктно-технологійний метод;
- метод проблемного викладу;
- метод творчих та дослідницьких завдань;
- метод «мозкового штурму»;
- метод фокальних об'єктів;
- оздоблювання виробів;
- диференціювання творчих завдань;
- метод ділових та рольових ігор;
- метод створення ідеального об'єкта;

- метод використання на уроках трудового навчання ескізів та начерків.

Виконуючи творчі проекти, учні, по-перше, самостійно (хоч і під керівництвом учителя) здобувають знання, їх застосовують, формують уміння і навички не тільки з трудового навчання, а й з інших предметів, які вивчаються у школі; по-друге, використовують власний досвід. Результатів можна досягнути й використовуючи пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемні та інші методи навчання. Але використання методу проєктів створює умови для особистісно-орієнтованого підходу в навчанні, формування в учнів таких цінних якостей, як самостійність, відповідальність, критичність, вимогливість до себе та інших, наполегливість у досягненні поставленої мети, вміння працювати як індивідуально, так і колективно .

Висновок

Цінність технологічного проєктування полягає в тому, що саме ця діяльність привчає дітей до творчої, систематичної і самостійної роботи, виховує у них працелюбність, прагнення до створення нового або вдосконалювати вже існуюче, дає змогу побачити практичне застосування набутих знань, мотивує до вибору професії. Задача педагога – забезпечити найбільшу ефективність кожного уроку. Щоб навчати творчості, учитель повинен сам творчо підходити до підбору форм і методів навчання, здійснювати постійний пошук нових шляхів у технологічній методиці навчання, запроваджувати ігрову діяльність, інтерактивну техніку, проблемне навчання. Творчим кредо вчителя повинні стати слова В. Сухомлинського: «Будьте самі шукачами, дослідниками. Не буде вогника у вас – вам ніколи не запалити його в інших».

Список використаних джерел

1. Антоненко, В.М. Сучасні інформаційні системи і технології. Навчальний посібник / В.М. Антоненко, Ю.В. Ратушна. – К. : КСУМГІ. – 2005. – 131 с.
2. Мироненко, Н.В., Чистякова, Л.О. Основи проєктування та моделювання: навч. посіб. / Кіровоград: ЦОП «Авангард», 2016. – 169 с.

3. Вікіпедія : Вільна енциклопедія / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : <http://ru.wikipedia.org>.
4. Неймерик В. С. Метод проектів на уроках трудового навчання (обслуговуюча праця) : метод. посіб. – Студянка, 2009–2010. – 50 с.
5. Кава Л. Г. Розвиток творчих здібностей на уроках трудового навчання. / Л. Г. Кава, Жидачівська гімназія, 2013. – 35с.
6. Коберник О. Проективна педагогіка і національна школа / О. Коберник // Шлях освіти. – 2000. – №1. – С. 7-9.
7. Палагейченко Л. М. Методи проектів. Історія розвитку / Трудове навчання в школі. –

